

τὸ 3^ο μῆνα

1935-1937

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΚΑΙ ΓΕΩΓΡΑΦΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ

1. Σπάνιο χειρόγραφο της συλλογής του ΕΛΙΑ

2. Από την έκδοτική δραστηριότητα του ΕΛΙΑ.

ΕΛΛΗΝΙΚΟ ΛΟΓΟΤΕΧΝΙΚΟ ΚΑΙ ΙΣΤΟΡΙΚΟ ΑΡΧΕΙΟ (Ε.Λ.Ι.Α)

Μιά ιδιωτική πρωτοβουλία που με «μαγιά» τὸ Μάνο Χαριτάτος έφτασε να γίνει η σημαντικότερη συλλογή αρχείων τῆς Ἑλλάδας. Διαμορφώθηκε ἀπὸ τὸ 1980 εἰς Ἑταιρεία με τὴν ἐπωνυμία Ἑταιρεία Λογοτεχνικοῦ καὶ Ἱστορικοῦ Ἀρχείου, ἀναπτύσσει ἐντονὴ πολιτικὴ δραστηριότητα τῆς ὁποίας τὸ περιεχόμενο καθορίζεται ἀπὸ άρθρα 2 καὶ 3 τῆς Ἑταιρείας:

- Ἄρθρο 2
Σκοπὸς τῆς Ἑταιρείας εἶναι ἡ συλλογὴ, ἡ ταξινόμηση, ἡ μελέτη καὶ ἡ ἐκδόσι ἀρχαίων καὶ ἐντύπων υλικοῦ, γιὰ τὴν ἐδωσὴν τῆς ἑθνικῆς πνευματικῆς κληρονομιάς, καὶ ἡ προώθησι τῆς φιλολογικῆς ἐπιστήμης καὶ τῶν ἱστορικῶν σπουδῶν.
- Ἄρθρο 3
Γιὰ τὴν ἐπιτέλευ τῶν σκοποῦ τῆς Ἑταιρείας:
— Ἀπευθύνεται στοὺς πνευματικὸν δημιουργοὺς, εἰς κληρονομητοὺς πνευματικῶν δημιουργιῶν καὶ εἰς ἄλλα πρόσωπα, κατοχοῦς ἀρχείων ἢ ἐντύπων, γιὰ τὸ διαθέσθαι τὰ εἶδη.
— Διατηρεῖ σπουδαστήριον ἢ κέντρον ἐπιστημονικῆς ἐπεξεργασίας καὶ μελετᾷ τὸ ἀρχαίον καὶ τὸ ἐντύπων υλικόν.
— Διατηρεῖ βιβλιοθήκην εἰδικήν.
— Ἐκδίδει περιοδικὸν ἢ δελτίον καὶ βιβλία εἰς ὅποια δημοσιεύει ἀνεκδοτὸ υλικόν καὶ σπάνια κείμενα.
— Συνάπτει σχέσεις καὶ συνεργάζεται με πνευματικὸς φορεῖς (Ἰδρύματα, Σωματεία, Βιβλιοθήκες, Ἀρχεῖα, Μουσεία) καὶ με προσωπικότητες ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἐξωτερικῶν.
— Ὄργανώνει ἀποστολὰς καὶ περιηγήσεις εἰς πνευματικὰ κέντρα τῆς χώρας καὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ, καὶ εἰς ἑστίας τοῦ Ἑλληνισμοῦ.
— Εἰδικεύει ἐπιστήμονες καὶ φοιτητὰς, ὀργανώ-

- νει σεμινάρια, προκηρύσσει συγγραφικὰ διαγωνισμοὺς καὶ ἀπονέμει ἐπὶ αὐτῶν Ἑταιρείας, τμήματα καὶ παραστήματα.
— Ἀποκτὴ τὸ ἀρχαίον καὶ τὸ ἐντύπων υλικόν με συμβάσεις ἀγοροπωλησίας, ἀνταλλαγῆς, μισθώσεως, χρῆσεως, ἀποκαταστάσεως, με δωρεὰς ἢ κληροδοσίας πρὸς τὴν Ἑταιρεία καὶ με κάθε ἄλλο νόμιμον τρόπο.
— Ἐπιζητεῖ τὴν ἐνίσχυσιν τοῦ Κράτους, Δήμων καὶ Κοινοτήτων, ἄλλων νομικῶν προσώπων, ἰδιωτῶν, ἐφημερίδων καὶ περιοδικῶν.
— Ἐπιδικεῖ γενικὴν τὴν ἐδωσὴν τῶν σκοποῦ τῆς καὶ ἐντύπων υλικοῦ.

- Τὸ υλικόν τοῦ Ε.Λ.Ι.Α., ποὺ ἀποτελεῖ καὶ τὴν βάση τῶν συλλογῶν του, εἶναι κυρίως λογοτεχνικόν, πολιτικόν, στρατιωτικόν καὶ οἰκονομικόν ἀρχεῖα, ἄλλα πληρῆ καὶ ἄλλα ἐν μέρει. Πρόκειται γιὰ ἀρχεῖα προσωπικότητων ποὺ ἔδωσαν στοὺς ἀρχαίους τὸς τομείς καὶ ποὺ, πὸ ἀναλυτικῶν εἰδήσεων:

  1. Λογοτεχνικὰ. (Χειρόγραφα ἔργων, σημειώματα κ.λ.π., ἀλληλογραφία).
  2. Ἱστορικὰ (Σημειώσεις, ἐπιστολὴ ἀλληλογραφία, ἡμερολόγια, προσωπικὴ ἀλληλογραφία).
  3. Φωτογραφικὸ ἀρχεῖο. (Περίπου 40.000 φωτογραφίες καὶ κάρτ-ποστάλ).
  4. Χαρτογραφικὸ ἀρχεῖο. (Περίπου 1.000 χάρτες - ἐπιτελικὸν, στρατιωτικὰ σχεδιαγράμματα κ.λ.π.)
  5. Ποικίλο υλικόν. (Προγράμματα θεάτρων, παρόνομα τύπος, καταστατικὰ ἑταιρειῶν, συλλογῶν κ.λ.π.)

Τὰ ἀρχεῖα αὐτὰ ἔχουν ταξινομηθῆ ἢ ἑρισκονται ὑπὸ ταξινόμησιν ἐπεξεργασίας καὶ εἶναι γνωστὰ πὸ τὸ ὄνομα τῶν προσώπων ποὺ τὰ ἔχουν διαθέσει. Ἐν δύο μεγάλαις ἐνοτήτες ποὺ εἶναι ἡ Λογοτεχνικὴ καὶ ἡ Ἱστορικὴ - Οἰκονομικὴ. Ἐκτός ἀπὸ τὰ ἀρχεῖα ἡ Ἑταιρεία περιλαμβάνει καὶ βιβλιοθήκην 45.000 τόμων αἰ ὁποῖοι καλύπτουν τοὺς παρακάτω τομείς:

1. Ἑλληνικὴς ἐκδόσεις τοῦ 19ου αἰ. (Βιβλία καὶ φυλλάδια τυπωμένα ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ τὸ 10.000 τόμοι).
2. Ἑλληνικὴ λογοτεχνία (κυρίως πρώτες ἐκδόσεις, ἱστορία τῆς νεοελληνικῆς λογοτεχνίας, ἀνθολογίαι, γραμματολογία, γλωσσικὸν ἔγγραφο).
3. 5.000 τόμοι.
4. Ἑλληνικὰ περιοδικὰ τοῦ 19ου καὶ 20ου αἰ. τὰ περισσότερα εἰς πλήρεις σειρές. Περιοστέρου ἀπὸ 2.000 τίτλοι εἰς 6.000 περίπου τόμους.
5. Ἑλληνικὰ ἡμερολόγια τοῦ 19ου καὶ 20ου αἰ. Περίπου 1.200. Πρόκειται γιὰ τὴν πληρέστερη σειρά ἡμερολογίων ποὺ ὑπάρχει ἐν ἀποδοθητῆ ἑλληνικῆ βιβλιοθήκῃ ἡ ἰδιωτικῆ συλλογῇ.
6. Ἑλληνικὰ βιβλία τυπωμένα ἐν τῇ Ἑλλάδι. Περισσότερα ἀπὸ 1.800 τόμοι αἰ ὁποῖοι ἀντιπροσωπεύουν περίπου τὸ 60% τῆς συνολικῆς ἐκδοτικῆς δραστηριότητος τῶν Ἑλλήνων τῆς Αἰγύπτου.
7. Ἑλληνικὴ ἱστορία (ἀρχαία, ἑλληνιστικῶν χρόνων, Βυζαντινὴ, 1821 μέχρι σήμερα).
8. Ἑλληνικὴ Λαογραφία (ἱστορία, διδασκτικὸ, δημοτικὰ τραγουδιὰ καὶ χοροὶ).
9. Ἑλληνικὴς καὶ ἕνεες ἐκδόσεις γιὰ τὴν Ἑλλάδα.
10. Ἐκτός ἀπὸ τὴν συλλεκτικὴν τοῖς ἰδιότητά τοῦ Ε.Λ.Ι.Α. ἔχει προγραμματισθεῖ καὶ τῆς διακρίσεως τοῦ ἀριθμοῦ 3 τοῦ καταστατικοῦ του, συνεργαζόμενον με κάθε πνευματικὸν ἴδρυμα, σωματεῖο, βιβλιοθήκην, ἀρχεῖο καὶ μουσεῖο γιὰ τὴν ὀργάνωσιν ἐκδηλώσεων ποὺ ἀσκοποῦν ἐν τῇ προβολῇ τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ καὶ διαθέτουν τὸ υλικόν ποὺ ἐν τῇ Ἑλλάδι ἢ ἔξω αὐτῆς ζητηθεῖ καὶ μπορεῖ νὰ φανῆ χορηγία. Ἐτοῖ ἐχει συμπερασεῖ μέχρι στιγμῆς ἐς 22 ἐκδηλώσεις ἐν τῇ Ἑλλάδι καὶ ἔξω ἐντὸς ἀρραλῆς ἡ ἐκδοτικῆς τῆς δραστηριότητος ποὺ περιλαμβάνει 155 τίτλους, κάνει προσπάσι εἰς τὸ εὐρὸ κοινὸν κείμενον δωρεαίται. Πρόκειται γιὰ ἐκδόσεις με υλικόν ὑποδομῆς γιὰ τὴν μελέτη τοῦ νεοελληνικοῦ πολιτισμοῦ, τῆς λογοτεχνίας, τῆς ἱστορίας καὶ τῆς φιλολογίας, μὲσα εἰς ὁποῖα πιστεύομε ὅτι κατέχουν ἐξαιρετικὴ θέσι αἰ ἐκδόσεις παλαιῶν περιοδικῶν τοῦ 19ου καὶ 20ου αἰ., με τὴν μεθοδὸν τῆς φωτογραφικῆς ἀναπαραγωγῆς. Μέχρι στιγμῆς ἔχουν ἐκδοθεῖ τὰ περιοδικὰ «Ἡ Τέχνη» (1898-1899), «Ὁ Διάνασσος» (1901 καὶ 1902), «Ἡχώρη» (1907-1908), «Τὸ Τετρακόντο» (1945-1947), «Τὸ 3^ο Μῆνα» (1935-1937), «Ὁ Καχλίας» (1945-1948) καὶ «Μέλλοσα», ἡ ἐφημερίδα ἑλληνική».

Νομίζομε δὲ δὲν χρειάζεται νὰ στολιεὶ κανεὶς με καλολογικὰ στοιχεῖα ὅλα αὐτὰ τὰ δραστηριότητα καὶ νὰ τονίσει εἰς τὸ μέρει μερικῶν ἰδιωτῶν γίνονται πολλὰς φορές πὸ ἀποτελεσματικῶν, φτάνει ἡ παράθεσι τῶν δραστηριότητων τοῦ Ε.Λ.Ι.Α. γιὰ νὰ φανεῖ τὸ πόσο σημαντικό εἶναι, καὶ καὶ ἄλλο ποὺ αἰεὶ νὰ σημειώνει καὶ ποὺ θὰ τὸ καταλάβουν ὅσοι ἄλλοι ἔχουν ταλαιπωρηθεῖ ἐν τῇ ἑλληνικῆς βιβλιοθήκῃ. Στὸ Ε.Λ.Ι.Α. ἡ ἐμπειρικὴ τῶν ἐρευνητῶν δὲν γίνεται ἀπὸ ψυχρὸ ἐπαγγεματικὸ καὶ ὑπαλληλικὸ καθκὸν ἀλλὰ ἀπὸ βιωμένην διάθεσιν φροντίδος, φροντίου ποὺ ἀπορρέει ἀπὸ τὴν πιστὴν ἰσοσὸ ἐν τῷ ἐργῶ ποὺ προερέει ὅσο καὶ αὐτὸ τὸ φροντίζον. Διὰ τὴν ἴδιαν ποὺ σπανίει πραγματικῶν. Καὶ τελειώνομε με μίαν ἐπιλή. Νὰ ἀποκητεῖ τὸ Ἀρχεῖο μόνον στεγνὸ ὅσο νὰ πάει νὰ ταλαιπωρηθεῖ, μαζὶ τὸν αὐτὸν ποὺ τὸ φροντίζουν, σφιγμένω εἰς διαφορετικῶν μικροῦς χώρων καὶ νὰ ταξινομηθεῖ σωστῶν. Θὰ γλυτώσει ἐτοῖ τὴν φθορά καὶ θὰ ἐκπληρώσει καλύτερα τὸν ἐρευνητικὸν τοῦ ρόλο. Εἶναι ἕνα θέμα ποὺ πρέπει νὰ τὸ λάβει σοβαρὰ ὑπόψη τῆς ἡ Πολιτεία γιὰ ὅτι ἀρχεῖο ὑπάρχει ἡ ἴδια τῆς ἡ ζωῆ, ἡ ἱστορία.

Ἄνδρας Ἰωαννίδης